

MAAVANEMA KORRALDUS

10.03.2016 nr 1-1/16/107

Retla-Kabala Kooli haldusjärelvalve õiendi kinnitamine

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 87 lõigete 1 ja 4 alusel ning haridus- ja teadusministri 31.03.2015 määruse nr 15 „Haldusjärelvalve prioriteetid, temaatilise järelvalve teostamise, selle tulemuste vormistamise ja tulemustest teavitamise kord 2015/2016. õppeaastal“ § 7 lõike 1 ja § 9 lõigete 1 ja 2 alusel:

1. Kinnitan Retla-Kabala Kooli haldusjärelvalve õiendi (lisatud) ning teen õiendi neljandas osas nimetatud ettekirjutused.
2. Kohustan kooli direktorit esitama maavanemale kirjaliku aruande ettekirjutuste täitmist tõendavate dokumentidega viie tööpäeva jooksul pärast ettekirjutuste täitmise tähtaega.
3. Käesolevat korraldust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades kaebuse Tallinna Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus või vaide maavanemale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

(allkirjastatud digitaalselt)

Alo Aasma

Anne Viljat 385 9661
anne.viljat@jarva.maavalitsus.ee

Saata:Retla-Kabala Kool
Türi Vallavalitsus
Haridus- ja Teadusministeerium

ÕIEND HALDUSJÄRELEVALVE TEOSTAMISE KOHTA RETLA-KABALA KOOLIS

I. Sissejuhatus

1. Haldusjärelvalvet teostati Retla-Kabala Koolis.
2. Järelevalve alus on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 84 lg 1, koolieelse lasteasutuse seaduse § 28 lg 1 ning Järva maavanema 05.01.2016 korraldus nr 1-1/16/12 „Haldusjärelvalve teostamine Retla-Kabala Koolis“.
3. Haldusjärelvalve eesmärk on hinnata, kuidas on õppeasutuses igale lapsele ja õpilasele loodud arenguks vajalik eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ning arendav õppe- ja kasvukeskkond.
4. Järelevalve viidi läbi 11.01.2016–22.01.2016.
5. Järelevalve teostas Järva Maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna peainspektor Anne Viljat.
6. Järelevalve käigus tutvuti õppeasutuse dokumentatsiooniga ja analüüsiti selle sisu, kontrolliti Eesti Hariduse Infosüsteemis kajastatud andmeid, vesteldi õppeasutuse direktori, kooli ja lasteaia õpetajate ja õpetaja abidega, tugispetsialistidega, õpilastega, Türi valla haridus- ja kultuuriosakonna juhatajaga, valla sotsiaaltööstesialistiga, õppeasutuse hoolekogu esimehega, tutvuti õppeasutuse õppe- ja kasvukeskkonnaga, sh õppe- ja kasvatustegevustega.
7. Lühikäsitte õppeasutusest:
  - a) Retla-Kabala Kool on munitsipaalõppeasutus; õppeasutuse pidaja on Türi vald;
  - b) kool tegutseb kolmes õppekohas:
    - 1) põhikooli I, II ja III kooliastme tegevuskoht: Retla tee 1, Oisu alevik, 72301,
    - 2) koolieelse lasteasutuse tegevuskoht: Lasteaia t 7, Oisu alevik, 72301,
    - 3) koolieelse lasteasutuse ja põhikooli I ja II kooliastme tegevuskoht: Pargi t 2, Kabala, 72001;
  - c) koolil on õpilaskodu;
  - d) õppeasutuses toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles;
  - e) õpilaste üldarv: 100;
  - f) laste üldarv: 70;
  - g) õpetajate üldarv: 29.

II. Olukorra kirjeldus ja analüüs

Haldusjärelvalve läbiviimise eesmärgiks oli analüüsida, kas laste ja õpilaste individuaalsed võimed ja vajadused on õppeasutuses välja selgitatud, kas õppe- ja kasvatustegevuses arvestatakse iga lapse ja õpilase individuaalsete vajaduste ja võimetega ning kuidas toimib koolieelse lasteasutuse ja kooli koostöö tagamiseks laste sujuv üleminek lasteaia kooli.

Retla Kooli, Oisu Lasteaia ja Kabala Kooli-Lasteaia liitmise tulemusel alustas 01.09.2015 tegevust Retla-Kabala Kool.

1. Retla-Kabala Kooli dokumentatsioon

1.1. Põhimäärus

Vastavalt koolieelse lasteasutuse seaduse (edaspidi KLS) § 9 lõikele 1 juhindub lasteasutus koolieelse lasteasutuse seadusest, kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest, teistest õigusaktidest ja oma põhimäärusest.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi PGS) § 66 lõike 1 kohaselt on koolil põhimäärus.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Retla-Kabala Kooli põhimäärus on kehtestatud Türi Vallavolikogu 01.09.2015 määrusega nr 5. Põhimäärus on kooskõlas KLS-i § 9 lõikes 2 ning PGS-i § 66 lõikes 1 sätestatud nõuetega.
- 2) Õppeasutuse põhimääruses on sätestatud kooli-lasteaia ülesanded, mis on otseselt seotud õppijate individuaalsete vajaduste ja võimete arvestamisega õppe- ja kasvatusprotsessis: tagada õpilasele ja lapsele toetavas ning sõbralikus keskkonnas õppimine vastavalt tema võimetele, tagada koostöö tugisüsteeme vajava lapse, õpilase, õpetaja ja klassijuhataja vahel, toetada lapse ja õpilase individuaalset arengut, sh toetada erivajadusega last ja õpilast, et tagada tema valmisolek õpingute jätkamiseks järgneval haridusastmel ja elukestvaks õppeks.
- 3) Õppe- ja kasvatusprotsessis on olulised need põhimääruse sätted, mis puudutavad õpetajate kohustusi ja vastutust: õpetajad peavad õpetamisel arvestama klasside omapära, tegema omavahel koostööd õppe lõimimiseks, toetama iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni, tegelema pidevalt enesetäiendamise ja kasutama koolitusvõimalusi.
- 4) Põhimääruse § 16 kohaselt moodustab Retla-Kabala Kooli direktor vastavalt vajadusele ettevalmistusrühmi koolieelikele. Rühmade moodustamise eesmärgiks on tagada laste sujuv üleminek järgmisele haridustasemele.
- 5) Põhimääruse § 18 kohaselt on õppeasutusel õpilaskodu, mille ülesandeks on tagada õpilase vajadustele ja huvidele vastavad õppimis-, elamis- ja kasvatustingimused. Õpilaskodu tegutseb Oisu õppekohas. Õpilaskodus on loodud 14 riiklikult toetatavat kohta nende perede lastele, kellel on raskusi toimetulekuga sotsiaalhoolekandeseaduse tähenduses.
- 6) Põhimääruse kohaselt on koolil-lasteaial ühine õppenõukogu. Õppenõukogu tegevusse kaasatakse õpilasesinduse esindaja. Õppenõukogu tegutseb vastavalt haridus- ja teadusministri kehtestatud korrale.

1.2. Õppeasutuse arengukava

Vastavalt KLS-i § 9¹ lõikele 1 koostab lasteasutus koostöös hoolekogu ja pedagoogilise nõukoguga lasteasutuse järjepideva arengu tagamiseks lasteasutuse arengukava, lõike 2 kohaselt määratakse arengukavas lasteasutuse arenduse põhisuunad ja -valdkonnad, tegevuskava kolmeks aastaks ja arengukava uuendamise kord.

Vastavalt PGS-i § 67 lõikele 1 koostatakse kooli järjepideva arengu tagamiseks kooli arengukava. Arengukava koostatakse vähemalt kolmeks aastaks. Arengukavas määratakse kooli arengu eesmärgid ja põhisuunad.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Retla-Kabala Kool tegutseb ühendõppeasutusena alates 2015/2016. õa algusest, mille tõttu ei ole veel jõutud arengukava koostada. Direktori selgituste kohaselt alustatakse arengukava koostamise protsessiga veebruarikuus ja see loodetakse lõpule viia uue õppeaasta alguseks. Esmaseks ülesandeks on juhtkond seadnud hetkeolukorra kaardistamise ning koostöös hoolekoguga kooli põhiliste arengusuundade kavandamise. Paralleelselt arengukava koostamisega ollakse valmis muutma ka kooli õppekava (uued valikained).
- 2) Ühendõppeasutuse esimesel tegevusaastal on parendatud kooli ja lasteaia füüsilist õppe- ja kasvukeskkonda (tuletõkkeuste paigaldamine lasteaias, magnetahvlite muretsemine kõikidele lasteaiaühmadele, õppevahendite valimi täiendamine, õpetajate töökohtade korrastamine jmt).
- 3) Haldusjärelevalve käigus toimunud laste kasvukeskkonna vaatlusest selgus, et Oisu õppekohas vajavad lasteaiaühmad kaasaegseid õppe- ja meetoodilisi vahendeid: õppemänge, raamatuid, vahendeid loovmängudeks jne. Laste vajadustest ja võimetest lähtuva õppeprotsessi tulemuslikkus sõltub suuresti õppevahenditest ja kasutatavast meetoodikast, mille tõttu on arengukava koostamisel oluline silmas pidada õpetajate varustamist kaasaegsete õppe- ja meetoodiliste vahenditega.
- 4) Õppeasutuse üks arenguprioriteete on IT-valdkonna arendamine, seda nii IT-vahendite uuendamise, internetiühenduse tagamise kui ka töötajate koolituste kaudu. Praeguseks on kõikides õppekohtades, sh igas lasteaiaühmas, tagatud internetiühendus, mis loob paremaid võimalusi õppe diferentseerimiseks ja mitmekesistamiseks, samuti koostööks huvigruppidega,

eelkõige lastevanematega. 2014. a uuendati kooli arvutiklassi arvutid, kuid õpetajate arvutid vajavad kaasajastamist.

- 5) Paralleelselt arvutipargi uuendamisega jätkatakse õpetajate koolitamisega. Koolijuhid on läbinud mitmeid IT-alaseid koolitusi, õpetajatele organiseeriti tahvelarvuti kasutamise koolitus, samuti on korraldatud IKT-vahetunde. Koolijuhtide hinnangul vajavad õpetajad IT-vahendite kasutamisel innustamist ja julgustamist, seega on igati asjakohane juhtkonna tegevus personali IT-alaste oskuste arendamisel.
- 6) Koolis arendatakse Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse toel edasi robotika valdkonda: mitu õpetajat on läbinud vastava koolituse ja valmis õppijaid juhendama. Edasised arengud puudutavad valdkonna arendamist lasteaia, samuti robotikapargi uuendamist.

1.3. Õppeasutuse üldtööplan

Haridus- ja teadusministri 25.08.2010 määruse nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“ § 4 kohaselt on üldtööplan koolidokument, milles määratletakse kooli ühe õppeaasta tegevuskava, lähtudes kooli arengukavast ja õppekavast, õppeaasta üldeesmärkidest ja eelmise aasta töö kokkuvõttest; § 5 lõike 1 kohaselt vormistatakse üldtööplan alapunktidenä vastavalt tegevusvaldkondadele. Igas alapunktis määratletakse ülesanded, tegevused, vastutajad ja tähtajad.

Haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määruse nr 44 „Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord“ § 4 lõike 1 kohaselt on lasteasutuse tegevuskava dokument, milles määratletakse lasteasutuse ühe õppeaasta tegevuskava, lähtudes lasteasutuse arengukavast ja õppekavast, õppeaasta üldeesmärkidest ja eelmise õppeaasta sisehindamise tulemustest; lõike 2 kohaselt määratletakse tegevuskavas lasteasutuse arengukava valdkondadest tulenevalt eesmärgid, tegevused, vastutajad ja tähtajad.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Retla-Kabala Kool on koostanud nii lasteaiale kui ka koolile õppeaasta ühise üldtööplani. Üldtööplaniis kajastuvad õppeaasta eesmärgid (11) ja tegevused valdkondade kaupa, määratud on tähtajad ja vastutajad, samuti kaasatavad isikud.
- 2) Kooli 2015/2016. õa peaeesmärk on kolme erineva õppeasutuse baasil ühtse õppeasutuse kujundamine, milleks on läbi viidud mitmeid erinevaid tegevusi (oma kooli päev „Liitume lustides“ Oisus, mõisakooli päev Kabalas, öökool 1.–6. kl õpilastele Kabalas, ühine jõulupidu).
- 3) Üheks arenguvaldkonnaks, millega kool järgmistel aastatel intensiivselt tegeleb, on infotehnoloogia, mistõttu leiab see kajastamist ka 2015/2016. õa üldtööplani eesmärkides. Teine valdkond, millesse kool järgnevatel aastatel panustab, on õpilastes ettevõtlikkuse ja karjääriteadlikkuse arendamine – ka see leiab kajastamist õppeaasta eesmärkides.
- 4) Õppeaasta paljude eesmärkide hulgas on nii neid, mis on sõnastatud õppe- ja kasvatustegevuse üldiste eesmärkidenä (nt igale lapsele võimetekohase hariduse andmine, neile individuaalset tähelepanu pöörates, kontsentreerimine sihikindlale õpetamisele, õppimisele ja kasvatustegevusele), kui ka konkreetse tegevusena sõnastatud eesmärgid (liikluskasvatus, erinevad õppekäigud, terviseedendus, projektis „Kiusamisest vaba lasteaed ja kool“ osalemine). Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgistamisel on otstarbekas sõnastada eesmärgid uue, soovitud seisundina, mitte üksikute tegevustena, kuna tegevus on vahend eesmärgi saavutamiseks. 2015/2016. õa üldtööplaniis seatud eesmärgid ja kavandatud tegevused on omavahel nõrgalt seotud: ühe või teise eesmärgi saavutamiseks ei planeerita konkreetseid tegevusi.
- 5) Õppeaasta üldtööplani eesmärkides ja tegevustes on peatähelepanu suunatud koolile, lasteaia tegevus on pälvunud oluliselt vähem tähelepanu. Kuna ühendõppeasutus alles alustas tegevust, on mõistetav, et juhtkond on panustanud õppeasutuse käivitamisesse ega ole jõudnud kõikide dokumentide väljatöötamisse piisavalt süveneda.

1.4. Õppeasutuse kodukord

Vastavalt KLS-i § 9² lõikele 1 koostab direktor lasteasutuse kodukorra ja esitab selle kinnitamiseks lasteasutuse hoolekogule. Kodukord on lastele, vanematele ja lasteasutuse töötajatele täitmiseks kohustuslik.

Vastavalt PGS-i § 68 lõikele 1 kehtestab direktor kooli kodukorra ja see on õpilastele ja koolitöötajatele täitmiseks kohustuslik. PGS-i § 68 lõike 2 kohaselt esitatakse kooli kodukord ja selle muudatused enne kehtestamist arvamuse andmiseks kooli hoolekogule ja õpilasesindusele.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Retla-Kabala Kooli kodukord on kehtestatud direktori 28.12.2015 käskkirjaga nr 60. Kodukorra kohta on arvamuse andnud kooli hoolekogu (9.12.2015) ja õpilasesindus (18.12.2015).
- 2) Vastavalt KLS-i § 9² lõikele 3 ja PGS-i § 69 lõigetele 1 ja 2 on kodukord avalikustatud õppeasutuse veebilehel, samuti on olemas võimalus tutvuda kodukorraga paberil; kodukord on koolis ja lasteaias tutvumiseks välja pandud.
- 3) Õppeasutuse kodukord sisaldab nii alushariduse kui ka põhihariduse kodukorda. Lähtuvalt KLS-i § 9² lõikest 2 on alushariduse kodukorras sätestatud laste ja lasteasutuse töötajate vaimset ja füüsilist turvalisust ohustavate olukordade ennetamise, neile reageerimise, juhtumitest teavitamise, nende juhtumite lahendamise ning meetmete rakendamise kord. Alushariduse kodukord käsitleb ka laste ja vanemate teavitamise korda, juhiseid vanematele, hoonest ja territooriumilt sisse- ja väljaliikumist ja selle piiramist ning muid sätteid, mille eesmärgiks on tagada laste turvalisus.
- 4) Kooskõlas põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses kooli kodukorrale esitatavate nõuetega on põhihariduse kodukorras sätestatud hindamisest teavitamise kord, õppes puudumisest teavitamise kord, õpilaste ja koolitöötajate vaimset või füüsilist turvalisust ohustavatest juhtumitest teavitamise ja nende juhtumite lahendamise kord.
- 5) PGS-i § 58 sätestab tugi- ja mõjutusmeetmete rakendamise õpilase suhtes. Nimetatud paragrahvi alusel on kool kehtestanud oma mõjutusvahendid. Kodukorra punkti 22.5.13 kohaselt määratakse ajutine õppes osalemise keeld HEV-koordineerija poolt direktori otsusega. Nimetatud punkt on vastuolus PGS-i § 58 lõikega 4, mille kohaselt otsustab ajutise õppes osalemise keelu õppenõukogu.

1.5. Käskkirjad ja protokollid

Haldusmenetluse seaduse § 51 lõike 1 kohaselt on haldusakt haldusorgani poolt haldusülesannete täitmisel avalik-õiguslikus suhtes üksikjuhtumi reguleerimiseks antud, isiku õiguste või kohustuste tekitamisele, muutmisele või lõpetamisele suunatud korraldus, otsus, ettekirjutus, käskkiri või muu õigusakt. Haldusmenetluse seaduse § 56 lõike 2 kohaselt tuleb haldusakti põhjenduses märkida haldusakti andmise faktiline ja õiguslik alus, § 57 lõike 1 kohaselt peab haldusaktis olema viide haldusakti vaidlustamise võimaluste, koha, tähtaja ja korra kohta.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Retla-Kabala Kooli direktori käskkirjades on märgitud käskkirja andmise õiguslik alus. Haldusjärelevalve käigus nõustati koolijuhti haldusmenetluse seaduse § 56 lõikest 2 ja § 57 lõikest 1 tulenevate nõuete osas.
- 2) Õppenõukogu koosolekute protokollides puudusid otsuse faktiline alus ja vaidlustamisviide. Kooli õppenõukogu 23.11.2015 protokollist nr 1-7/6 ei selgu, milline oli õpilasele ajutise õppes osalemise keelu rakendamise faktiline alus. Õppenõukogu otsuses puudub ka vaidlustamisviide.
- 3) Hoolekogu koosolekute kohta on vormistatud protokollid, mis kajastavad päevakorras olevate küsimuste arutelu ja vastuvõetud otsuseid. 2015/2016. õa on hoolekogu andnud arvamuse õppeasutuse õppekava, kodukorra, eelarve projekti, lasteaia ja kooli arenguveestluste korraldamise tingimuste ja korra eelnõu kohta, lasteaeda ja kooli vastuvõtu tingimuste ja korra eelnõu kohta. Hoolekogu on kaasatud kooli arengukava ettevalmistamisesse.

Lasteaed

1. Kasvukeskkonna kujundamine

1.1. Lasteaia struktuur ja laste arv rühmas

Koolieelse lasteasutuse seaduse § 6 lõike 1 kohaselt moodustab lasteasutuse direktor vastavalt vajadusele ja võimalusele söime- ja aiarühmad. KLS-i § 7 lõike 1 kohaselt on söimerühmas kuni 14, lasteaiarühmas kuni 20, liitrühmas kuni 18 last.

KLS-i § 6 lõike 5 kohaselt võib valla- või linnavalitsus lasteasutuse direktori ettepanekul moodustada lasteasutuses vastavalt vajadusele sobitusrühmi, kuhu kuuluvad erivajadusega lapsed koos teiste lastega.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Retla-Kabala Kooli lasteaed tegutseb kahes õppekohas – Oisu alevikus ja Kabala külas. Direktori 03.09.2015 käskkirjaga nr 6-4/5 on moodustatud viis rühma. Oisus on kolm rühma – söimerühm (13 last) ja kaks lasteaiarühma (14 ja 11 last), Kabalas kaks liitrühma (14 ja 18 last). Sobitusrühmi lasteaias ei ole. Laste üldarv on 70.
- 2) Laste arv rühmades on kooskõlas koolieelse lasteasutuse seaduses sätestatud nõuetega. Rühmade suurus võimaldab luua õppe- ja kasvatustegevuseks soodsad tingimused, sealhulgas arvestada laste individuaalsete vajadustega. Rühmades, kus on koolieelikud, on vähem lapsi, mis toetab laste kooliks ettevalmistamist lähtuvalt laste individuaalsetest vajadustest.

1.2. Lasteaia personal

KLS-i § 20 lõike 1 kohaselt määrab lasteasutuse personali koosseisu lasteasutuse direktor, lähtudes valdkonna eest vastutava ministri määrusest, milleks on haridus- ja teadusministri 11.09.2015 määrus nr 42 „Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis“.

Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded on sätestatud haridusministri 26.08.2002 määrusega nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“.

Järelevalve käigus selgitati välja

- 1) Õppeasutuse direktor on määranud lasteasutuse personali koosseisu 12.06.2015 käskkirjaga nr 2-4/70. Viie rühma kohta on loodud üheksa lasteaiaõpetaja ametikohta, 0,63 muusikaõpetaja ja 0,63 liikumisõpetaja ametikohta, viis õpetaja abi ametikohta. Õppealajuhataja ametikoht jaguneb kahe töötaja vahel – lasteaias 0,5 ak. Liikumisõpetaja ametikoht jaguneb kahe töötaja vahel. Õpetajate ja õpetaja abide ametikohtade koosseis on kooskõlas haridus- ja teadusministri 11.09.2015 määrusega nr 42 „Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis“ kehtestatud nõuetega.
- 2) Haridus- ja teadusministri 11.09.2015 määruse nr 42 § 4 lõike 5 kohaselt luuakse laste üldteenindamiseks üks logopeedi ametikoht iga 30 kõneravi vajava lapse kohta. Õppeasutuses ei ole loodud logopeedi ametikohta. Õpetajate hinnangul on lasteaias lapsi, kes vajaksid regulaarset logopeedilist abi. Arvestades laste arvu lasteaias, on optimaalne luua laste logopeediliseks teenindamiseks 0,5 logopeedi ametikohta.
- 3) Haridus- ja teadusministri määruse nr 42 § 4 lõike 6 kohaselt võib lasteasutus loobuda logopeedi ja eripedagoogi ametikoha loomisest juhul, kui logopeedi ja eripedagoogi teenust tellitakse samas mahus juriidiliselt isikult või riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuselt. Kui eelnevatel õppeaastatel oli logopeediline abi tagatud Süda-Eesti Sotsiaalkeskuse kaudu, siis 2015/2016. õa lasteaias logopeedi teenust spetsialisti puudumise tõttu enam ei võimaldata.
- 4) Õppeasutuse pidaja on eraldanud vahendid tugisiku teenuse rakendamiseks valla õppeasutustes. Kohaliku omavalitsuse seisukoht on, et iga laps, kes seda vajab, saab tugisiku. Valla haridus- ja kultuuriosakonna juhataja hinnangul on probleem pigem sobiva töötaja leidmises. Retla-Kabala Kooli lasteaias on ühe erivajadusega lapse arengu toetamiseks võetud tööle tugisik.

- 5) Õppeasutuse direktori, õppealajuhataja, rühmaõpetajate, liikumis- ja muusikaõpetajate kvalifikatsioon vastab haridusministri 26.08.2002 määrusega nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ kehtestatud nõuetele.
- 6) Valdav enamik lasteaia õpetajatest on aktiivselt osalenud täienduskoolitustes. Neli õpetajat on viimase viia aasta jooksul läbinud suuremas mahus koolitusi, kui nähti ette 2015. a 1. septembrini kehtinud Vabariigi Valitsuse määrusega „Õpetajate koolituse raamnõuded“ (160 tundi); neli õpetajat on viie aasta jooksul osalenud koolitustes pisut alla 160 tunni. Eriti aktiivselt on täienduskoolitustes osalenud Kabala õppekoha õpetajad (310 ja 228 tundi), samuti lasteaia ja kooli muusikaõpetaja (345 tundi).
- 7) Koolituste temaatika on mitmekülgne, alates õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade koolitustest kuni üldisemate kasvatusteemaliste koolitusteni. Laste arenguliste erivajaduste toetamiseks on rühmaõpetajad osalenud paljudel erinevatel koolitustel, nagu „Erivajadustega lapse arengu toetamine lasteaias“, „ATH-laps meie keskel“, „Toimetulek kasvatusraskustega lastega“, „Autismispektri häired“, „Käitumisprobleemidest ja sekkumise võimalustest koolieelses eas“ jpt. Seoses lasteaia osalemisega projektis „Kiusamisest vaba lasteaed“ on õpetajad osalenud vastavatel koolitustel. Õpetajad on täiendanud end uurimusliku avastusõppe ja õuesõppe valdkonnas, keskkonnahariduses ja väärtuskasvatuses. Lasteaia eripärast tulenevalt on õpetajad läbinud sellised koolitused, nagu „Töö liitruhmades: toetan ja abistan“, „Hea Algu – lapsekeskne õpetus“.
Mitme koolitused on otseselt seotud laste füüsilise ja vaimse turvalisuse tagamisega („Vigastuste ennetamine ja turvalisuse edendamine koolieelses lasteasutuses“, „Liikluskasvatus lasteaias“, „Laste hirmud“, „Lapsed ja mürgistused. Tervisefoorum“, lasterühma saatja koolitus, esmaabi koolitus jpt). Õpetajatel võimaldatakse osaleda maakonna ainesektsiooni tegevuses, millega toetatakse parimatelt praktikatelt õppimist.
Lasteaia õppealajuhataja on läbinud mitmeid kaasaegse õpikeskkonna koolitusi, samuti mentorkoolituse.
- 8) Lasteaia personali hulgas on kolm töötajat, kes omandavad pedagoogilist kõrgharidust: lasteaiaõpetaja eriala omandab kaks töötajat, logopeedi eriala üks töötaja. Positiivsena väärib esiletoomist, et õppeasutuse juhtkond on loonud töötajatele soodsad tingimused tasemehariduse omandamiseks.

1.3. Lasteaia töökorraldus

Koolieelse lasteasutuse seaduse § 19 lõike 2 alusel otsustab lasteasutuse lahtioleku aja valla- või linnavalitsus, lähtudes hoolekogu ettepanekust.

Koolieelse lasteasutuse seaduse § 20 lg 6 sätestab, et lastele turvalise kasvukeskkonna tagamise eesmärgil lähtub lasteasutuse personali töökorraldus põhimõttest, et kogu rühma tööaja jooksul on õppe- ja kasvatusalal töötav isik või õpetajat abistav töötaja söimerühmas kuni seitsme lapse, liitruhmades kuni üheksa lapse ja lasteaiarühmas kuni kümne lapse kohta.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Lasteaia lahtioleku ajaks on Türi Vallavalitsus mõlemas õppekohas kehtestanud 7.00–17.30. Direktori 04.09.2015 käskkirjaga nr 1-4/7 on kinnitatud lasteaia päevakava, kus vahelduvad pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused, mäng, vabategevused, igapäevatoimingud.
- 2) Õpetajate kavandatud õppe- ja kasvatustegevused jäävad ennelõunasele ajale, neile järgnevad õuetegevused, mäng, vaba- ja loovtegevused. Ühistranspordist sõltuvad lapsed lahkuvad lasteaiast pärast oodet, mille tõttu on 16.00–17.30 avatud valverühm.
- 3) Lasteaia personali töökorraldus lähtub põhimõttest, et kogu rühma tööaja jooksul on õppe- ja kasvatusalal töötav isik või õpetajat abistav töötaja söimerühmas kuni seitsme lapse, liitruhmades kuni üheksa lapse ja lasteaiarühmas kuni kümne lapse kohta.
Arengulise erivajadusega lapse toetamiseks tööle võetud tugiisik on rühmas neli tundi päevas.
- 4) Rühmaõpetajate ühine tööaeg päevas on 10.30–14.00, mida kasutatakse selleks, et arutada läbi rühma õppe- ja kasvatustegevuse küsimused, planeerida õppe- ja kasvatustegevused, kanda elektroonilisse päevikusse andmed läbiviidud õppe- ja kasvatustegevuste kohta.

1.4. Laste kasvukeskkond

Sotsiaalministri 24.09.2010 määruse nr 61 „Tervisekaitseõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“ § 8 lõike 1 kohaselt loob lasteasutuse personal lasteasutuses füüsilise ja psühhosotsiaalse keskkonna, mis on ohutu, turvaline ja pakub lastele erinevaid mängu-, õpi- ja loovtegevuse ning kehalise aktiivsuse edendamise võimalusi.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Retla-Kabala Kooli lasteaias on loodud erinevaid mängu-, õpi- ja loovtegevuse ning kehalise aktiivsuse edenemise võimalusi pakkuv kasvukeskkond. Nii Oisu kui ka Kabala õppekohas toimuvad õppe- ja kasvatustegevused esteetiliselt ja turvalises keskkonnas, kus lastel on võimalik tegutseda üksi või koos kaaslastega. Kasvukeskkonda kujundades arvestab personal, et rühmades on erinevas vanuses lapsi, kellel on erinevad vajadused. Kujundatud on erinevaid tegevusnurki (nt nuku-, ehitus-, köögi-, raamatunurk), kus on mängu- ja õppevahendeid eri vanuses lastele. Lastel on võimalus teha valikuid ja tegutseda vastavalt oma fantaasiale.
- 2) Oisu õppekoht paikneb lasteasutuseks ehitatud hoones. Lisaks rühmaruumidele on lasteaias olemas ka avar saal, liikumistuba, keskkonnatuba ja loovustuba, millega luuakse täiendavaid võimalusi õppe- ja kasvatustegevuste mitmekesistamiseks. Haldusjärelevalve perioodil oli loovustoa ja keskkonnatoa temperatuur õppetegevuste läbiviimiseks ebasobiv. Laste kasutada on suur õueala, kus on mänguväljakud ning võimalused liikumistegevusteks, aga ka õuesõppeks. Lasteaia territoorium on aiaga ümbritsetud.
- 3) Kabala õppekoht asub Kabala mõisahoonet ühes tiivas, kuhu on lasteasutuse töötajate jõupingutustega ja lasteaiapidaja toetusel loodud lapsesõbralik turvaline kasvukeskkond. Rühmaruumid on esteetiliselt ja lastepäraselt kujundatud. Kabala õppehoonet ümbritseb park, mis loob mitmekülgseid võimalusi õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimiseks, tervise edendamiseks, õppekäikude korraldamiseks, keskkonnateadlike käitumisharjumuste kujundamiseks.
- 4) Lasteaia varustus õppe- ja mänguvahenditega on õppekohtades erinev. Kabala lasteaias on kasvukeskkonda järjepidevalt arendatud ja uuendatud, muretsetud juurde uusi vahendeid, samuti kasutatakse ka õpetajate valmistatud õppevahendeid. Uuemat lastekirjandust õpetajate sõnul küll napib, aga samas on võimalus seda koolist või külaraamatukogust laenutada. Oisu õppekohas tuntakse puudust kaasaegsetest õppe- ja meetoodilistest vahenditest, mänguasjadest, arendavatest mängudest. Tunda annab raamatute ja pildimaterjali vähesus, mille korvamiseks paljundavad õpetajad töölehti. Lasteaias tuntakse puudust väiksematele lastele mõeldud liikumistegevuste vahenditest, samuti erivajadustega laste arendamiseks sobivatest vahenditest. Vestlustes viitasid õpetajad õppevahendite muretsemiseks eraldatud raha vähesusele. Pärast õppeasutuste ühinemist ei ole õpetajate käsutuses enam vahendeid õppematerjalide hankimiseks.
- 5) Laste vajadustele ja võimetele vastava õppe- ja kasvatustegevuse tarvis on oluline varustada lasteaed kaasaegsete õppe- ja meetoodiliste vahenditega. Õppeasutuse juhtkonnal tuleb sisehindamise kaudu ja õpetajaid kaasates välja selgitada, milliseid õppe- ja meetoodilisi vahendeid rühmades riikliku õppekava täitmiseks vajatakse, ning arvestada saadud tulemusi kasvukeskkonna kujundamisel.
- 6) Kaasaegse õpi- ja kasvukeskkonna lahutamatuks osaks on infotehnoloogilised vahendid, mis võimaldavad mitmekesistada õppe- ja kasvatustegevusi. Kõikides rühmades on olemas võimalus kasutada õppe- ja kasvatustsentsis IT-vahendeid, mis toetab iga lapse arenguks vajaliku eakohase, positiivselt mõjuva ning arendava kasvukeskkonna loomist.
- 7) Lasteasutuses on loodud turvaline psühhosotsiaalne keskkond. Laste heaolu ja turvatunde väljaselgitamiseks viiakse nii laste kui ka vanemate seas läbi küsitlusi ja arenguestlusi. Lastele on loodud võimalus avaldada oma mõtteid ja tundeid (küsitlused ja intervjuud), mis loob eeldused laste arengut toetava turvalise psühhosotsiaalse keskkonna kujundamiseks. Turvalise kasvukeskkonna kujundamist toetab projektis „Kiusamisest vaba lasteaed“ osalemine.

1.5. Lasteaia dokumentatsioon

Haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määruse nr 44 „Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord“ § 2 kohaselt on lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alased kohustuslikud dokumendid lasteasutuse tegevuskava, õppe- ja kasvatustegevuse päevik ja koolivalmiduskaart; § 6 lõike 3 kohaselt kehtestab koolivalmiduskaardi vormi lasteasutuse direktor lasteasutuse õppekavas.

Järelevalve käigus selgitati välja

- 1) Retla-Kabala Kooli 2015/2016. õppeaasta üldtööplaanis kajastuvad ka lasteaia tegevused (vt punkt 1.3. Õppeasutuse üldtööplaan). Rühmades on olemas õppe- ja kasvatustegevuse plaanid õppeaastaks, samuti on koostatud nädalapläänid, milles kajastuvad õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, temaatika, õppesisu ja tegevused. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi. Õpetajad arvestavad õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel lapse arengutaset, vanust ja huve. Kabala õppekohas on rühmade õppe- ja kasvatustegevus põhjalikult planeeritud, nagu on detailne ka lasteaia ürituste plaan. Tegevused lapse arengu jälgimiseks ja töö arengumapiga on planeeritud terveks õppeaastaks.
- 2) Lasteaed kasutab Eliisi keskkonda, mis annab võimaluse koondada kogu lasteasutuse dokumentatsioon: laste nimekirjad, tegevuskava, nädalapläänid, õppe- ja kasvatustegevuse päevik jmt. Keskkond võimaldab jagada vajalikku infot ka lastevanematele, seetõttu on praegu väga oluline vanemate liitumine Eliisiga. Lastevanematega suheldakse veel Facebooki ja meili teel, vajadusel saadetakse koju teatis.
- 3) Eliisi keskkonnale üleminek on toimunud järk-järgult, seetõttu on õpetajate kogemused selles valdkonnas erinevad. Oisu õppekohas ei kasutata veel kõiki Eliisi võimalusi: näiteks puudusid rühmapäevikus õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted nende täitmiseks. Õppeasutuses tuleb jälgida, et dokumente, mis on sätestatud haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määrusega nr 44 „Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord“, täidetakse vastavalt õigusaktis kehtestatud nõuetele. Kabala õppekoha töötajatel on pikemaajalised kogemused Eliisi kasutamisega. Esiletõstmist väärib, et päevikusse kantud nädala ülevaates on õppe- ja kasvatustegevusi põhjalikult kajastatud, tegevuste tulemuslikkust analüüsitud.
- 4) Lasteasutuse õppekava läbinule annab lasteaed välja koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused. Õppeasutuses on küll välja töötatud koolivalmiduskaardi vorm, kuid õppekavas seda vormi ei kehtestata, nagu sätestab haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määruse nr 44 „Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord“ § 6 lg 3. Lasteaias väljatöötatud koolivalmiduskaardil puudub märge lapse lasteasutuses viibitud ajaperioodi kohta (haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määruse nr 44 § 6 lg 4).

2. Õppe- ja kasvatustegevus

2.1. Lasteaia õppekava

Koolieelse lasteasutuse seaduse § 16 lõike 1 kohaselt on lasteasutuse õppe- ja kasvatuskorralduse aluseks lasteasutuse õppekava, mis vastab koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale (edaspidi *KLRÕK*), lõike 3 kohaselt kinnitab õppekava direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Lasteaia õppekava on kinnitatud pedagoogilise nõukogu ettepanekul ja hoolekoguga kooskõlastatult direktori 04.09.2015 käskkirjaga nr 11. Õppekavas on esitatud lasteasutuse liik ja eripära, õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti, õppe- ja kasvatustegevuse korraldus, lapse arengu

analüüsimise põhimõtted, erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted, lastevanematega koostöö põhimõtted, õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

- 2) Lasteaia õppekava põhineb koolieelse lasteasutuse riiklikul õppekaval, kuid selles ei kajastu mõningad korralduslikud aspektid, nagu näiteks lapse arengu hindamise korraldus lasteaias (KLRÖK § 2 lg 4 p 4). Õppekavas on sätestatud erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted, kuid korralduslikud küsimused vajavad täpsustamist. Lapse arengu hindamise ja erivajaduse väljaselgitamise puhul on oluline täpselt kindlaks määrata personali tööülesanded antud valdkondades.
- 3) Õppekavas sätestatakse, et lasteaia õppekavas on tähtsal kohal lapse individuaalsuse arvestamine, lähiümbruse ja looduse võimaluste kasutamine laste arendamisel. Õppekavas lähiümbruse ja looduse võimaluste kasutamine otseselt ei kajastu, kuid õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel seda põhimõtet arvestatakse. Õppekava arendamisel on üheks võimaluseks kirjeldada dokumendis, kuidas arvestatakse õppe- ja kasvatustegevuses piirkondlikku eripära.

2.2. Laste individuaalsete võimete ja vajaduste väljaselgitamine

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava § 5 lõike 2 kohaselt arvestatakse õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit jms.

Järelevalve käigus selgitati välja

- 1) Lasteaias toimub laste individuaalsete võimete ja vajaduste väljaselgitamine rühma personali koostöös. Õpetajad märkavad laste vajadusi ja võimeid õppe- ja kasvatustegevuste ning mängu vaatlemise käigus. Kogutud info põhjal tehakse otsus lastevanemate kaasamiseks laste võimete ja vajaduste täpsemaks hindamiseks. Kindla eesmärgiga korraldatud vaatlused dokumenteeritakse.
- 2) Alates 2015/2016. õppeaastast on õppeasutuse sotsiaalpedagoog rühmaõpetajatele toeks laste vajaduste ja võimete väljaselgitamisel, vajaliku abi korraldamisel ning lastevanematega suhtlemisel. Lasteaia töötajatel on hea koostöö ka valla sotsiaaltööspsialistiga, kes nõustab vanemaid laste arenguks soodsate tingimuste loomisel ning aitab peresid tugiteenuste kättesaamisel.
- 3) Laste vajaduste ja võimete väljaselgitamisel on õpetajatele toeks Süda-Eesti Sotsiaalkeskuse psühholoog, kellelt Türi vald tellib vastavat teenust. Psühholoog vaatlleb rühma tegevusi ja selgitab välja lapsed, kelle areng ei vasta oma vanuserühma eeldatavatele tulemustele. Psühholoog edastab oma tähelepanekud ning soovituselapse arengu toetamise osas rühmaõpetajatele ja/või lastevanematele (koolikohustuse täitmise edasilükkamine, logopeedi või psühhiaatri konsultatsioon), samuti nõustab ta vanemaid erialaspetsialistide leidmisel, soovib kirjandust, mis aitaks vanemal lapse vajadusi paremini mõista. Koolivalmiduse saavutamise eesmärgil pöörab psühholoog rühmades rohkem tähelepanu kooliminevatele lastele, et õpetajad saaksid vajadusel õpet korrigeerida. Psühholoog hindab koolivalmidustesti abil laste arengut.
- 4) Laste kõne arengu probleemid selgitati välja 2014/2015. õa, mil teenust osteti Süda-Eesti Sotsiaalkeskuselt. Käesoleval õppeaastal lasteaias logopeedi teenust ei osutata. Lapse arenguliste erivajaduste varane märkamine ja õigeaegselt osutatud logopeediline abi aiatavad vältida edasisi õpiraskusi ning luua eeldused võimetekohase hariduse omandamiseks, seega on väga oluline tagada lasteaias logopeediline abi.
- 5) Üheks võimaluseks lapse vajaduste ja võimete täpsemaks väljaselgitamiseks on individuaalse arengu jälgimise kaardi kasutamine. Individuaalsuse kaardi puhul on tegemist lapse arengut kajastavate materjalide analüüsi ja meeskonna kokkulepetega. Haldusjärelevalve käigus nõustati lasteaia õppealajuhatajat võimalusest kasutada laste arengu toetamiseks individuaalse arengu jälgimise kaarte.

2.3. Laste individuaalsete vajaduste ja võimetega arvestamine õppe- ja kasvatustegevuses

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava § 7 lõike 1 kohaselt tugineb õppe- ja kasvatustegevus rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütm, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

KLRÕK-i § 8 lõike 3 kohaselt koostavad rühma pedagoogid vajadusel koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanemaga lapse individuaalse arenduskava.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Õppe- ja kasvatustegevus tugineb lasteaia õppekavas sätestatud rühma päevakavale, kus vahelduvad õppe- ja kasvatustegevused, mäng, vabategevused ja igapäevatoimingud. Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel lähtutakse lasteaia õppekavas sätestatud põhimõtetest, nagu lapse individuaalsuse ja arengupotentsiaali arvestamine, loovuse toetamine, mängu kaudu õppimine, turvatunde ja eduelamuse tagamine, Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine jne. Lasteaias rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, samuti kasutatakse elemente Hea Alguse metoodikast – hommikuring, tegevuskeskused, lastevanemate kaasamine.
- 2) Haldusjärelevalve käigus selgitasid õpetajad, et õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel arvestatakse laste võimetega: individuaalset tööd tehakse nende lastega, kellel on raskusi riiklikus õppekavas sätestatud tulemusteni jõudmisega. Tegevuste läbiviimisel arvestatakse laste ealiste ja arenguliste erisustega. Lapsel võimaldatakse alustatud tegevus lõpule viia, st arvestatakse temale sobiva töötempoga. Õppetegevustes kasutatakse erineva raskusastmega töölehti. Õpetajad kasutavad õpetliku sisuga filme, otsivad internetist erinevate valdkondade kohta õppematerjale (animatsioonid, töölehed, pildimaterjal jmt), teevad koostööd kohaliku raamatukoguga. Kuna rühmades on erinevas vanuses lapsi, eriti liitrühmades, viiakse õppetegevusi sageli läbi väiksemates alarühmades või individuaalselt. Õppetegevuste läbiviimine erinevates alarühmades võimaldab pöörata laste vajadustele ja võimetele suuremat tähelepanu ning nendega arvestada. Laste vanust arvestatakse ka õppevahendite valikul. Lapsi julgustatakse ja kiidetakse, et motiveerida neid õppeprotsessis aktiivselt osalema. Võimekamatele lastele antakse keerukamaid tööülesandeid, neid kaasatakse teiste laste juhendamisesse. Muusikas võimekamad lapsed laulavad kooli mudilaskooris, millega toetatakse tõhusalt laste individuaalset arengut.
- 3) Haldusjärelevalve käigus ilmnis, et vanemate lastega viis õppetegevusi läbi õpetaja, tema abi tegeles samal ajal nooremate lastega. Rühma ühistegevustes abistas õpetaja abi õpetajat. Õppetegevused olid valdavalt mängulised, lõimiti erinevaid õppe- ja kasvatustegevuse valdkondi. 6–7aastastes lastes kujundati kooliks vajalikke oskusi ja hoiakuid. Õpetaja organiseeritud tegevused vaheldusid vabategevuse ja mänguga. Rühma tegevuse vaatlusest ilmnis, et lapsed on harjunud tegema valikuid ja viima alustatud töö lõpule, oskavad algatada loovmänge, valida lauamänge ja raamatuid.
- 4) Lapse arengu toetamiseks tegelevad õpetajad lastega individuaalselt, kasutades selleks arendavad ülesanded ja mängud. Üldjuhul toimuvad individuaalsed tegevused õhtupoolikul. Paljud lapsed sõltuvad bussitranspordist ja seetõttu jääb nende päev lasteaias lühemaks kui teistel, mis vähendab individuaalse toetamise võimalusi.
- 5) Laste kõne arengu probleemid selgitati välja ja logopeedilist abi osutati viimati 2014/2015. õa. 2015/2016. õa lastele logopeedi teenust enam ei võimaldata. Kõne arengu probleemide korral sõltub logopeedilise abi korraldamine lapsevanema võimalustest. Vestlustes selgitasid õpetajad, et neil puudub täpne ülevaade väljaspool lasteaeda logopeedilist abi saavatest lastest, seega on vajalik need lapsed kindlaks teha.
- 6) Õuesõpet viiakse läbi nii lasteaia õuealal kui ka väljaspool lasteaeda – rühma õppe- ja kasvatustegevus seotakse kodukoha looduse, inimeste ja asutustega. Õpitavaga tutvutakse loomulikus keskkonnas. Mõlemas õppekohas on head tingimused õuesõppeks – looduse õpperada Kabalas, liigirikka kooslusega õueala Oisus. Tervise edendamiseks viiakse võimalikult palju tegevusi läbi õues, samuti saavad lapsed käia ujumas.
- 7) Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava § 8 lõike 3 kohaselt koostavad rühma pedagoogid vajadusel lapsele individuaalse arenduskava. Retla-Kabala Kooli lasteaias ei ole seni

individuaalseid arenduskavu koostatud, kuigi lasteaias on lapsi, kelle arengutase erineb eakaaslaste omast, sh üks rehabilitatsiooniplaani omav laps. Õpetajate selgituste kohaselt ei ole peetud vajalikuks individuaalseid arenduskavu koostada, vaid on pakutud lastele jõukohast tegevust koos eakaaslastega.

Haldusjärelevalve teostaja soovib siiski teatud juhtudel kaaluda individuaalse arenduskava koostamise otstarbekust, kuna sellega tagatakse lapsele maksimaalselt sobiv keskkond ning individuaalne lähenemine. Arenduskavaga määratakse kindlaks individuaalsed eesmärgid lapse arengule, samuti õppe sisu, õppematerjalide kohandamine ning lapse arengu hindamine. Parema tulemuse annab erinevate spetsialistide kaasamine, st lapse arengut toetava meeskonna moodustamine. Lapse arengule võib seada nii vähendatud kui ka kõrgendatud nõudmisi riikliku õppekavaga võrreldes.

- 8) Lasteaia puhul paistab silma lastele mõeldud ettevõtmiste rohkus: rahvakalendri ja riiklike tähtpäevade tähistamise kõrval on plaanis kohalikud ja maakondlikud spordipäevad, matkad, muusikapäev, vanavanemate päev, leivapäev, poiste mitmevõistlus, mõisakooli päev, jõululaat, jõulumaa külastamine, tüdrukute mitmevõistlus, emakeelepäev, teatrikülastus, mängupäevad, Lillejooks, looduspäev, jalgrattapäev, kihelkonnapäev jms. Traditsiooniks on kujunenud osavõtt Järvamaa laulu- ja tantsupeost.

Nimetatud tegevused aitavad luua laste arengule positiivselt mõjuvat ning arendavat õppe- ja kasvukeskkonda, tegevustega toetatakse sihipäraselt laste vaimset, sotsiaalset, kehalist ja emotsionaalset arengut.

- 9) Õppeasutuse hoolekogu esimehe hinnangul arvestatakse lasteaias laste individuaalsete vajaduste ja võimetega. Hoolekogu esimees on tutvunud õppe- ja kasvatustegevustega Kabala õppekohas. Tema hinnangul on tegemist väga avatud lasteaiaga. Kodu ja vanemad on lasteasutusele heaks koostööpartneriks. Pedagoogina tõi hoolekogu esimees näiteid laste erivajaduste märkamisest ja õpetegevuste diferentseerimisest, samuti tõstis ta esile lapsesõbralikult ja maitsekalt kujundatud kasvukeskkonda, mõisahoonet erilisust, lapsi igakülgsest arendavast ettevõtmisest.

Hoolekogu esimehel on positiivsed kogemused ka Eliisi keskkonna kasutamisest, kuna selle kaudu liigub lapsevanemani vajalik info.

2.4. Lapse arengu analüüsimine ja hindamine

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava § 2 lõike 4 punkti 4 kohaselt esitatakse lasteasutuse õppekavas lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus.

KLRÕK-i § 24 lõike 2 kohaselt viivad pedagoogid läbi vaatlusi ning jälgivad lapsi nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes, lõike 3 kohaselt on lapse arengu hindamise aluseks eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

KLRÕK-i § 24 lõike 5 alusel otsustab lasteasutuse pedagoogiline nõukogu, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanematele lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.

KLRÕK-i § 24 lõike 6 kohaselt viib pedagoog vähemalt üks kord õppeaastas lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluste.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Kahe lasteaiaga ühinemise järel ei ole veel jõutud ühistele seisukohtadele lapse arengu hindamise meetodite osas. Mõlemas õppekohas on kasutusel laste arengutabelid, peetakse arenguestluste. Arengutabelid on viidud kooskõlla koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas sätestatud lapse arengu eeldatavate tulemustega.

- 2) Arengu- ehk kasvumappide kasutamise osas ei ole lasteaias seni ühtset praktikat. Oisu õppekohas ei ole seni arengumappe koostatud, Kabala õppekohas on peamised lapse arengut iseloomustavad näidised koondatud arengumappi.

Arengumappide sisu osas on Kabala õppekohas kindlad kokkulepped, töö arengumappiga planeeritakse juba õppeaasta alguses. Esiletõstmist väärib, et septembris tehakse 6–7aastastele lastele koolivalmidustest, mis võimaldab vajadusel muuta õppe sisu või meetodikat, et lapsed omandaksid riikliku õppekavaga sätestatud pädevused. Teine koolivalmidustest tehakse kevadel. Testide tulemused säilitatakse arengumappis.

- 3) Arengumapid on mahukad, sisaldades näidiseid lapse käelise tegevuse kohta, töölehti, vestlusi ja intervjuusid, küsitlusi (nt lapse üldteadmiste ja enesekohaste oskuste kohta). Tähelepanuväärne on, et küsitlustega on selgitatud välja ka lapse heaolu ja turvatunne (nt küsitlus tunnete kohta, lasteaia kohta, sõbrapäeva kohta).
Kasvumappe iseloomustab süsteemsus, valikud on tehtud teadlikult, et näidata lapse arengu erinevaid tahke. Kõik näidised on dateeritud, mis võimaldab igal ajahetkel täpselt ja argumenteeritult hinnata lapse arengut.
- 4) Lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks viiakse lasteaias üks kord aastas läbi arenguvestlus, millega antakse lapsevanematele tagasisidet lapse arengust ning selgitatakse välja vanemate ootused lapse arengu osas. Arenguvestluste tulemused on dokumenteeritud.
Direktori 04.01.2016 käskkirjaga nr 1-4/67 on kehtestatud „Arenguvestluste läbiviimise kord alushariduses“, sama dokument sätestab ka lapse koolivalmiduse hindamise korralduse. Arenguvestlusel lepitakse kokku lasteaiaõpetaja ja lapsevanema koostöö lapse arenguks soodsate tingimuste loomisel.
Eelnimetatud korda aluseks võttes viiakse arenguvestlused läbi 2015/2016. õa kevadperioodil.

2.5. Laste kooliks ettevalmistamine, koostöö kooliga

Koolieelse lasteasutuse seaduse § 16 lg 5 sätestab, et lasteasutuse õppekava läbinule annab lasteasutus välja koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused. Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.

Haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määruse nr 44 „Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord“ § 6 lõike 1 kohaselt kirjeldatakse koolivalmiduskaardil laste arengu tulemusi üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lähtuvalt koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed.

Haldusjärelvalve käigus selgitati välja

- 1) Lasteaia kasutatakse laste kooliks ettevalmistamiseks aabitsat ja erinevaid töövihikuid (nt „Mängime kooli“ ja „Valmistume kooliks“), kus on harjutusi keele ja kõne, matemaatika ja ümbritseva keskkonna valdkonnast, harjutusi mõtlemise, loogika, mälu ja taju arendamiseks. Lisaks kasutatakse erinevaid töölehti vastavalt vajadusele ja laste individuaalsusele. Õppegevustes minnakse järk-järgult üle kooliga sarnanevate meetodite ja õppevara kasutamisele.
- 2) Laste kooliks ettevalmistamine on korraldatud koostöös klassiõpetajatega. Traditsiooniliselt tutvub tulevane klassijuhataja kooli tulevate lastega: vaatab rühmas tegevusi, tegeleb lastega individuaalselt. Lapsed käivad kooliga tutvumas. Korraldatakse ka kooli ja lasteaia ühisüritusi, nagu riiklike ja rahvakalendri tähtpäevade tähistamine, sportlikud tegevused, teatrikülastused jmt. Sellised tegevused toetavad laste sujuvat üleminekut lasteaia kooli.
- 3) Õppeasutuste ühinemise järel on säilitatud traditsioon võimaldada lastele eelkoolis täiendavat ettevalmistust kooliks. Eelkool alustab tegevust veebruaris 2016. Plaanis on läbi viia üks tegevus nädalas, kokku kümme tegevust. Kooliks valmistumine hõlmab erinevaid valdkondi – eesti keelt, matemaatikat, loodusõpetust. Lapsed tutvuvad ka arvutiga.
- 4) Mitteametlikku tagasisidet laste kooliks ettevalmistuse kohta saab lasteaia personal kooli töötajatelt, peamiselt klassiõpetajatelt. Ühendõppeasutusena tegutsedes on veelgi paremad võimalused kahe haridustaseme õpetajate koostöök ja vastastikuseks infovahetuseks.
- 5) Vastavalt KLS-i § 16 lõikele 5 antakse lasteasutuse õppekava läbinule välja koolivalmiduskaart. Koolivalmiduse saavutamise hindamiseks on Retla-Kabala Koolis alates 04.01.2016 uus kord, mille kohaselt on kaks põhilist hindamisviisi – koolieeliku vaatluslehepõhine hindamine, kus õpetajad selgitavad välja lapse arengu taseme üld- ja valdkonnaoskustes, ning joonistuse vaatlus, millega kontrollitakse lapse sõnavara, tekstist ja matemaatilistest mõistetest arusaamist, mälu, joonistamis- ja kirjutamisoskust jt oskusi. Koolivalmiduse hindamisel saadud arengu tulemusi kirjeldatakse koolivalmiduskaardil üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade lõikes, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed. Koolivalmiduskaardile märgitakse lasteasutuses viibitud ajaperiood.

- 6) Eelpool kirjeldatud korra alusel hakkavad õpetajad alles laste koolivalmidust hindama. Praegune koolivalmiduskaardi vorm on lakooniline ja eksisteerib oht, et kaardi täitmine jääb formaalseks. Silmas tuleb pidada, et üldoskuste all mõeldakse mängu-, tunnetus- ja õpioskusi, sotsiaalseid ning enesekohaseid oskusi, samuti tuleb anda ülevaade lapse arengust õppe- ja kasvatustegevuse valdkonniti, nagu mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika, liikumine, mis kaardi vormil ei kajastu. Otstarbekas on kajastada kaardil ka lasteaia rakendatud tugiteenuseid.

Põhikool

1. Õppekeskkonna kujundamine

Retla-Kabala Kooli põhikool tegutseb kahes õppehoones: Oisu alevikus asuvas õppehoones (I, II ja III kooliaste) ning Kabala külas asuvas 1774. aastal valminud mõisahoones (I ja II kooliaste).

Kooli õpilaskodu rajati Oisu õppehoone ühte tiiba 2012/2013. õa.

Kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus on õppe seisukohast otstarbekas. Mõlemas õppekohas on võimalused kasutada õppes internetiühendusega arvutit ja esitlustehnikat. Tagatud on õppematerjalide paljundamise ja printimise võimalus. Õpilased saavad kasutada kooliraamatukogu ja mõlemas õppekohas ka külaraamatukogu.

Füüsilist keskkonda kujundades on eesmärgiks tagada ruumide, sisseseade ja õppevara esteetiline väljanägemine, vastavalt võimalustele täiendatakse sisseseadet ja õppevara.

Põhikoolis on olemas kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused nii koolitundides kui ka tunniväliselt. Head võimalused ja valmisolek on loodushariduse andmiseks. Õpet korraldatakse ka väljaspool kooli ruume – kooliöues, looduses, keskkonnahariduskeskustes.

1.1. Koolitöötajad

Vastavalt PGS-i § 74 lõikele 2 kinnitab koolitöötajate koosseisu direktor, arvestades kooli pidaja kehtestatud korda.

Haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määrus nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ sätestab põhikoolis töötavate pedagoogide kvalifikatsiooninõuded.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Õppeasutuse direktor on määranud Retla-Kabala Kooli töötajate koosseisu 12.06.2015 käskkirjaga nr 2-4/70. Töötajate koosseis arutati läbi õppeasutuse pidajaga, kes aktsepteeris kõiki koolijuhi ettepanekuid ametikohtade osas.
- 2) Põhikoolis on loodud 13,97 õpetaja ametikohta, 1,0 sotsiaalpedagoogi, 0,5 huvijuhi, 1,43 pikapäevarühma õpetaja, 1,55 ringijuhi, 0,25 infojuhi, 0,2 raamatukoguhoidja ja 0,2 tervishoiutöötaja ametikohta. Loodud on direktori ja õppealajuhataja ametikoht (sh koolis 0,5 õppealajuhataja ak) ning õppeasutuse majandamist tagavad ametikohad.
- 3) Logopeedi/eripedagoogi ametikoha loomist on arutatud õppeasutuse pidajaga, aga kuna ümbruskonnas ole ühtegi vastava eriala spetsialisti, ei ole ka ametikohta loodud.
- 4) Direktori, õppealajuhataja ning õpetajate kvalifikatsioon vastab haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määrusega nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ sätestatud nõuetele.
- 5) Kooli sotsiaalpedagoog omandab erialast kõrgharidust, praegu ei vasta tema kvalifikatsioon haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määruse nr 30 § 4 lõikes 3 sätestatud nõuetele, milleks on erialane kõrgharidus või sotsiaalpedagoogi kutse.

1.2. Pedagoogide osalemine täienduskoolitustes

Vastavalt PGS-i § 75 lõikele 2 on õpetaja ametialane kohustus arendada oma kutseoskusi ja olla kursis haridusuuendustega.

- 1) Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetel on valdav enamik Retla-Kabala Kooli õpetajaist osalenud aktiivselt täienduskoolitustes. Üheksa pedagoogi on viimase viia aasta jooksul läbinud tunduvalt suuremas mahus koolitusi, kui nägi ette 2015. a 1. septembrini kehtinud Vabariigi Valitsuse määrus „Õpetajate koolituse raamnõuded“ (160 tundi). Teistest vähem on koolitustest osa võtnud osalise koormusega ja koolis lühikest aega töötanud õpetajad.
- 2) Suur osa koolitustest on olnud aineõpetuse ja uue õppekava rakendamise seotud, samas on kooli juhtkond korraldanud mitmeid ühiskoolituse õpetajate üldpädevuste suurendamiseks. Kooli eripära arvestades on toimunud koolitus õppimisest ja õpetamisest liitklassis ning koolitus „Väärtuskasvatus õpilaskoduga koolis“. Õpilaste erivajadustest tulenevalt on toimunud ühiskoolitused „Toimetulek kasvatusraskustega õpilastega“, „Psüühikahäired koolilastel“, „Liikumapanev jõud: õpilase motivatsiooni äratamine ja säilitamine“. Koolipere ühteliitmiseks korraldati koolitus „Meeskonnaliikme roll kooli eesmärkide saavutamisel“.
- 3) Direktor ja õppealajuhataja on osalenud pikematel ja lühematel juhtimisalastel koolitustel, mis käsitlesid turvalise õpikeskkonna kujundamist.
- 4) Kooli lähiaastate eesmärkidest tulenevalt on õppeasutuse juhid end täiendanud IT-vahendite koolikeskkonnas kasutamise alal. Direktor ja õppealajuhataja läbisid Hariduse Infotehnoloogia SA (edaspidi HITSA) koolituse „Õppeprotsessi juhtimine digiajastul“. Direktor osales Tartu Ülikooli koolitusel „IKT-vahendite integreerimine kooli õppekeskkonda“. Õppealajuhataja läbis mitmed HITSA koolitused.
Õppealajuhataja, kes on ühtlasi HEV-õpilaste õppe koordineerija, on läbinud koolitused „HEV-õpilase toetamisega seotud tegevuste korraldamine ja dokumenteerimine“, „Õpiraskustega õpilaste toetamine koolis ja õpiraskustega seotud käitumisprobleemid“, „HEV-õpilase õppe koordineerija tööülesanded“.
- 5) Õpetajad on suurendanud oma kutseoskusi HEV-õpilaste arengu toetamiseks. Kolm õpiabirühma õpetajat on koolituste kaudu täiendanud oma eripedagoogilisi kompetentse: kaks õpetajat on läbinud 160-tunnise eripedagoogika kursuse, üks õpetaja on õppinud parandusõppe õpetajaks ning läbinud mitmeid lühemaid koolitusi eripedagoogika valdkonnast, nagu „Autismispektri häired“, „Psüühikahäired koolilastel“, „Koolipsühholoog õpilase arengu toetajana“, „Hariduslike erivajadustega laps tugisüsteemis“ jne.
- 6) Sotsiaalpedagoog on kõrghariduse omandamise kõrval aktiivselt osalenud ka tööalases enesetäiendamises: lõpetanud Tartu Ülikooli juures 78-tunnise koolituse „Õpetajate ja tugispetsialistide koostöö HEV-lapse kaasava õpetamise toetamisel haridusasutuse siseselt ja väliselt“, samuti on ta võtnud osa mitmest lühemast koolitusest, nagu „Erivajadusega laps lasteaias“, „Tunde- ja käitumishäiretega lapsed koolis“, „Õpetamine väikeklassis“, „Motiveeriva intervjuerimise alused“.

1.3. Õpilaste arv klassides

Põhikooli kahes õppekohas on kokku 100 õpilast. Õpilaste arv klassides on kooskõlas PGS-i § 26 lõikes 1 sätestatud nõuetega. Oisu õppekohas ei ole liitklasse moodustatud, Kabala õppekohas on liidetud 1. ja 5. kl., 2. ja 4. kl ning 3. ja 6. kl. Õpilaste arv klassides toetab õpilaste individuaalsete vajaduste ja võimetega arvestamist.

2. Õppe- ja kasvatustegevus

2.1. Põhikooli õppekava

Vastavalt PGS-i § 17 lõikele 1 koostab kool riiklike õppekavade alusel kooli õppekava, milles eelkõige tuuakse välja kooli eripärast tulenevad valikud riiklike õppekavade raames.

PGS-i § 17 lõike 2 kohaselt kehtestab õppekava kooli direktor. Kooli õppekava ja selle muudatused esitatakse enne kehtestamist arvamuse andmiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Direktor on hoolekogu, õpilasesinduse ja õppenõukoguga kooskõlastatult kehtestanud Retla-Kabala Kooli õppekava 04.09.2015 käskkirjaga nr 1-4/8.

- 2) Õppekava koosneb üldosast ja ainevaldkondade kavadest. Üldosas on esitatud kooli väärtused ja erinevate õppekohtade eripära, õppe- ja kasvatusesmärgid, õppekorraldus erinevates õppehoonetes, üldpädevused, läbivate teemade ja lõimingu rakendamine, valikainete ja võõrkeelte valik, õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, III kooliastme loovtöö korraldamise põhimõtted, õpilase arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus, õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord, karjääriõppe, sh karjääriinfo ja nõustamise korraldus, õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus, õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted, kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.
- 3) Kooli õppekava kohaselt väljendub kooli eripära avatud õpikeskkonnaga kooliks olemises, kus edendatakse innovatsiooni ja innovaatilisi õppemeetodeid. Innovatsioon on ka kooli järgneva arenguperioodi üks prioriteete.
- 4) Valikainete puhul lähtus kool põhimõttest pakkuda õpilastele eluks vajalikke oskusi. Toetamaks läbivat teemat „Teabekeskond“ ja valmistamaks õpilasi ette loovtöö vormistamiseks 8. klassis, on alates 1. klassist õppekavas informaatika. Arendamaks õpilaste eneseväljendusoskust ja loovust, on 4. klassis draamaõpetus. Toetamaks läbivat teemat „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ ja kujundamaks õpilastest ettevõtlikke inimesi, on 5. klassis valikainena ettevõtlikkusõpetus ja 8. klassis ettevõtlusõpetus. Toetamaks läbivat teemat „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ ja toetamaks õpilasi edasise õpitee valiku tegemisel, on 9. klassis valikainena karjääriõpetus. Valikute tegemisse kaasati ka kooli hoolekogu.
- 5) Kooli õppekavas on kajastatud eri õppekohtade eripära. Kabala õppekohas algab A-võõrkeele õpetamine 1. klassis ja B-võõrkeele õpetamine 5. klassis, Oisu õppekohas vastavalt 3. ja 6. klassis.
- 6) Kooli õppekava punkt 8.4.2 sätestab põhikooli lõpetamise tingimused, mis ei ole kooskõlas põhikooli riikliku õppekava § 23 lõikes 1 sätestatud nõuetega, kuna kolmandas kooliastmes sooritatud loovtööd ei ole loetud põhikooli lõpetamise tingimuste hulka. Kooli õppekava punkt 7.1.2 sätestab, et loovtöö loetakse tehtuks, kui õpilane on üleriigilistel ainevaldkondlikel konkurssidel saavutanud koha kümne hulgas. Antud säte ei ole kooskõlas PGS-i ega PRÕK-iga, kuna nimetatud dokumendid sellist võimalust – õpilane loovtöö tegemisest vabastada – ette ei näe. Kuna tegemist on põhikooli lõpetamise tingimusega, siis jääks üks tingimus täitmata.

2.2. Õpilaste individuaalsete võimete ja vajaduste väljaselgitamine

PGS-i § 37 lõikest 1 tulenevalt jälgivad õpetajad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet õpilase vajaduste kohaselt. Õpilase võimete ja annete arendamiseks tuleb koolis selgitada välja õpilase individuaalsed õpivajadused.

Haldusjärelvalve käigus selgitati välja

- 1) Kooli õppekava kohaselt on õppe- ja kasvatusetegevuse eesmärk luua igale õpilasele võimalus saada oma võimetele vastav hea haridus, mille teostamiseks jälgivad õpetajad iga õpilase arengut, selgitavad välja õpilaste individuaalsed vajadused ning kohandavad õpet õpilaste vajaduste kohaselt.
- 2) Vastavalt kooli õppekavas sätestatule on esmane õpilase erivajaduse märkaja klassi- või aineõpetaja. Kuna klassides on õpilaste arv väike, soodustab see õpilase erivajaduse varast märkamist. Õpilaste individuaalsete võimete täpsustamiseks kasutavad õpetajad erineva raskusastmega ülesandeid. Kooli sotsiaalpedagoog ja psühholoog toetavad õpilaste pedagoogilis-psühholoogilist hindamist vastavate testide läbiviimisega.
- 3) Koolis on välja töötatud kindel kord õpilastele tugimeetmete rakendamiseks ja selle protsessi dokumenteerimiseks. Klassijuhataja teeb HEV-õpilaste õppe koordineerijale taotluse algatada õpilase erivajaduse väljaselgitamine, mille alusel avatakse individuaalse arengu jälgimise kaart. Individuaalse õppekava rakendamiseks teeb HEV-õpilaste õppe koordineerija direktorile taotluse, millele tuginedes teeb koolijuht otsuse individuaalse õppekava rakendamiseks. HEV-õpilaste õppe korraldamiseks ja tugimeetmete tulemuslikkuse hindamiseks toimuvad HEV-tugirühma koosolekud, mis protokollitakse. Õpilasele kooli poolt määratud tugimeetme rakendamine (individuaalse

õppekava rakendamine, õpiabirühma või pikapäevarühma vastuvõtmine, tugimeetmete jätkamine või muutmine jmt) on vormistatud direktori käskkirjaga. Õpiabirühma õpetajad täidavad õpilase arengu jälgimiseks päevikut.

Kindlad kokkulepped ja nende järgimine loovad eeldused kooli tugisüsteemi tõrgeteta toimimiseks, kus iga töötaja teab oma ülesandeid ja vastutust ning õpilase areng on järjepidevalt toetatud.

- 4) Direktori 04.09.2015 käskkirjaga nr 1-4/6 ja 30.11.2015 käskkirjaga nr 6-4/50 on määratud õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi (edaspidi IAK) täitmise eest vastutavad isikud (klassijuhatajad). Kaartide koostamise ja täitmise juhendajaks on direktori käskkirjaga määratud sotsiaalpedagoog. Vajadusel kaasatakse elektrooniliste kaartide täitmisesse ka aineõpetajaid ja teisi spetsialiste.
- 5) Vastavalt PGS-i § 48 lõikele 6 dokumenteeritakse HEV-õpilase arengu ja toimetuleku jälgimiseks koostatud individuaalse arengu jälgimise kaardil haridusliku erivajaduse tuvastamiseks läbiviidud pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemused, õpetajate täiendavad tähelepanekud ja soovitusel õpilase tugevate ja arendamist vajavate külgede kohta, kooli tugispetsialistide soovitusel, testimiste ja uuringute tulemused ning nõustamiskomisjoni soovitusel õppe korraldamiseks ja sellest tulenevalt õpilasele rakendatud meetmed. IAK-d täiendatakse vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.
- 6) Direktor on määranud haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija, kelleks on kooli õppealajuhataja. HEV-õpilase õppe koordineerija juhivad õpilaste hariduslike erivajaduste väljaselgitamise ja õpilaste arengut toetavate meetmete rakendamise protsessi. Õpilase püsivatest õpiraskustest informeeritakse õppe koordineerijat, kes toetab õpetajat õpilase erivajaduse väljaselgitamisel ning teeb õpetajale, direktorile ja lapsevanemale ettepanekuid õpilase arengu toetamiseks koolis või täiendavate uuringute läbiviimiseks.
- 7) HEV-õpilaste õppe koordineerija eestvedamisel toimuvad koolis HEV-tugirühma koosolekud, kus täpsustatakse õpilaste vajadusi õpiabi järele ning otsustatakse koolipoolsed tugimeetmed (nt pikapäevarühma vastuvõtmine, tugispetsialisti teenus, individuaalse õppekava rakendamine, õpiabirühma üleviimine).
- 8) Seoses nõustamiskomisjoni suunamisega on üksikute õpilaste erivajaduste väljaselgitamiseks kaasatud Rajaleidja keskuse logopeedi või eripedagoogi.

2.3. Õpilaste individuaalsete vajaduste ja võimetega arvestamine õppe- ja kasvatustegevuses

PGS-i § 37 lõike 1 kohaselt tuleb õpilase võimete ja annete arendamiseks koolis valida sobivad õppemeetodid ning korraldada vajaduse korral diferentseeritud õpet. Kool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde.

PGS-i § 37 lõike 2 kohaselt tagatakse koolis tasuta vähemalt eripedagoogi (sealhulgas logopeedi), psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus.

Haldusjärelevalve käigus selgitati välja

- 1) Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevalt peab õpetaja valima sobivad õppemeetodid ning korraldama vajaduse korral diferentseeritud õpet. Õpilaste individuaalsete võimete ja vajadustega arvestamiseks annavad õpetajad vähem võimekamatele ja HEV-õpilastele ülejäänud klassist erinevaid ülesandeid või vähendavad õppeülesannete mahtu, kohandavad õppekirjandust õpilaste võimetele vastavaks, koostavad töölehti lähtuvalt õpilaste individuaalsusest, võimaldavad kasutada õppeülesannete täitmisel abivahendeid, abistavad õpilasi individuaalselt nii tunnis kui ka tunnivälisel ajal.
- 2) Andekamatele õpilastele tagab kool võimaluse osaleda huviringides ning täiendava juhendamise olümpiaadiks valmistumisel. Õpilasi suunatakse võistlustele, konkurssidele ja aineolümpiaadidele. Tundides antakse andekamatele õpilastele lisaülesandeid või diferentseeritakse ülesannete raskusastet.
- 3) Haldusjärelevalve käigus külastati 11 ainetundi eesmärgiga koguda näiteid õppeprotsessi individualiseerimise kohta. Vaadeldud tundides kasutasid õpetajad valdavalt õppijat aktiveerivaid õppemeetodeid, paljudel juhtudel diferentseerisid ka õppeülesandeid. Üks õpetaja kasutas tunnis e-õppevara. Väikene õpilaste arv klassides soodustas õpilaste individuaalset juhendamist.

Pedagoogid andsid õpilastele tunni kestel toetavat tagasisidet õppeainet puudutavate teadmiste ja oskuste kohta, samuti toetasid nad tagasiside kaudu õpilaste käitumise ja väärtushinnangute kujunemist.

Väga hea töömeeleolu valitses Kabala õppekohas vaadeldud tundides (5. kl matemaatika, 3.+6. kl eesti keel, 2.+4. kl eesti keel).

Lihtsustatud õppel oleva õpilase õppeülesandeid vaadeldud tunnis ei diferentseeritud, mis ei toeta õpilase arenguks vajaliku turvalise, positiivselt mõjuva ning arendava õppekeskkonna loomist. Tunnivaatluste põhjal tuleb õpetajatel rohkem jälgida, et tunni tempo oleks igale õpilasele jõukohane – sellega toetatakse samuti eakohase ja turvalise õppekeskkonna loomist.

- 4) Direktor ja õppalajuhataja külastavad õppetunde peamiselt probleemide korral, seega on neil raske hinnata, millises ulatuses õpetajad õppeprotsessis õpilaste individuaalsust arvestavad ja õpet diferentseerivad. Direktori selgituste kohaselt vajavad õpetajad õppeülesannete diferentseerimisel toetamist ja julgustamist. Otstarbekas on sisehindamise käigus analüüsida, kuivõrd diferentseerivad õpetajad õpetamist klassis, arvestades õpilaste individuaalseid võimeid ja vajadusi.
- 5) Ainealaste raskuste korral osutatakse õpilastele alates 5. klassist õpiabi konsultatsioonides. Ainekonsultatsioonide aeg on kindlaks määratud, kuid vajadusel tehakse õpilastega tunniväliselt individuaalset lisatööd. Õpilasel, kelle kokkuvõttev hinne on mitterahuldav, soovitatakse osa võtta konsultatsioonidest.
- 6) Lähtuvalt põhikooli riiklikust õppekavast rakendatakse koolis õpilase arengu toetamiseks kujundavat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta. Koolijuhhi hinnangul ei ole kujundava hindamise põhimõtete omaksvõtmine kulgenud soovitud tempos.

Oluline on jätkata koolis kujundava hindamise põhimõtete selgitamist koos hea praktika näidete kasutamisega, mis annab ühtlasi võimaluse õpetajate koostöö tihendamiseks ja toetab uuenenud õpikäsituse elluviimist.

- 7) Õpilaste arengu hindamiseks toimuvad kord aastas arenguveestlused. Koosõlas PGS-i § 37 lõikega 5 on koolis õppenõukogu ja hoolekoguga koosõlastatult kehtestatud arenguveestluse korraldamise tingimused ja kord. Arenguveestluste käigus lepatakse kokku õpilase arengu eesmärkides ja edasises õppes. Vestluste tulemused dokumenteeritakse. Arenguveestlustest selguvad ka lastevanemate soovid ja ettepanekud kooli juhtkonnale.
- 8) Õpilase arengu toetamiseks, mitmekesiste õppimisvõimaluste pakkumiseks ning erinevate õppeainete ja läbivate teemade lõimimiseks korraldatakse koolis ainealaseid üritusi, õppekäike, projekte, teemapäevi, mille kaudu kujundatakse õpilaste üldpädevusi. Koolis tegutsevad mitmed huviringid, nagu kergejõustiku-, loodus-, sõnakunsti-, liiklus-, robotika-, puutöö-, kokandus-, meisterdamis- ja liiklusring, kodutütred, mudilas- ja lastekoor. Õpilaste jaoks on huviringides osalemine tasuta.
- 9) Haldusjärelvalve käigus vesteldi kooli õpilasinduse liikmetega õpiabi kättesaadavuse teemal. Õpilaste hinnangul märkavad õpetajad tunnis õpilaste hariduslikke erivajadusi ja pakuvad igakülgset abi nõutavate õpitulemuste saavutamiseks. Peamiseks tugimeetmeks on konsultatsioonid, sest õpiabirühmad tegutsevad üksnes algklassides (Oisu õppekoht). Õpetajad diferentseerivad õppeülesandeid, muudavad need õpilastele jõukohasemaks, et motiveerida õpilasi õppetegevusest osa võtma. Õpilaste hinnangul on probleem pigem selles, et mõni õpilane keeldub õpiabist. Andekamaid õpilasi suunatakse olümpiaadidele ja teistele ainealastele konkurssidele, spordivõistlustele, tunnis antakse andekamatele lisaülesandeid.

Õpilased soovivad, et õppetegevuses kasutataks rohkem IT-võimalusi – praegu on peamiseks õppevahenditeks õpik ja töövihik – ning uuemat õppekirjandust. Õpilased on jätkuvalt huvitatud õppekursioonidest. Vestlusest selgus, et külastatud on AHHA teaduskeskust, Lennusadamat, Tallinna Botaanikaaeda, Eesti Vabaõhumuuseumi. Õpilased soovivad suuremat huviringide valikut (näitering).

Õpilased tõid välja ka füüsika õpetamisega seotud probleemid, millest haldusjärelvalve teostaja vestles koolijuhiga.

- 10) Kooli juures on õpilaskodu, kus elab 14 õpilast Türi vallast ja Paide linnast. Õpilaskodus on püütud luua võimalikult kodused tingimused: õpilastel on võimalus õppida oma toas, teha süüa, veeta

ühiselt vaba aega, vaadata telerit, kasutada arvutit, käia huviringides jne. Kool tagab õpilaskodu õpilastele täiendava pedagoogilise juhendamise. Õpilaskodu toimib oma kodukorra järgi, mille koostamisse kaasati ka õpilased.

Õpilaste vaba aja sisustamiseks ja silmaringi avardamiseks organiseerivad õpilaskodu töötajad õpilastele ühistegevusi, nagu teaduskeskuse AHHA ja seikluspargi külastus, ühised sportliigid üritused, kinokülastused jne.

2.4. HEV-õpilaste arengu toetamine

- 1) Haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtub kool kaasava hariduse põhimõtetest, mille kohaselt õpib haridusliku erivajadusega õpilane kooli tavaklassis. Kooli õppekavas on sätestatud õpilaste arengu toetamine ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted ning hariduslike erivajadustega õpilaste märkamine ja tugiteenuste kord.
- 2) HEV-õpilaste arengu toetamiseks tegutsevad koolis õpiabirühmad ja pikapäevarühm, rakendatakse individuaalset ja lihtsustatud õppekava, samuti käitumise tugikava, tagatud on psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus.
- 3) Õpiabirühmad tegutsevad mõlemas õppekohas. Kabala õppekohas saavad õpilased õpiabi kuni 6. klassini. Oisu õppekohas on rühmad moodustatud 2.–4. klassi õpilastest. Alates 5. klassist õpiabirühma kui tugimeedet õpilaste arengu toetamiseks enam ei rakendata. Vastavalt haridus- ja teadusministri 22.07.2014 määruse nr 67 „Hariduslike erivajadustega õpilaste klassides ja rühmades õppe ja kasvatus korraldamise alused ning õpilaste klassi või rühma vastuvõtmise või üleviimise, klassist või rühmast väljaarvamise ning ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe rakendamise tingimused ja kord“ § 3 lõikele 1 võetakse õpiabirühma ajutiste ainealaste õpiraskuste ja välja kujunemata õpioskustega põhikooli õpilane, kes vaatamata klassi- ja aineõpetajate abile, õpetuse diferentseerimisele ja individualiseerimisele ei suuda täita põhikooli riiklikust õppekavast tulenevaid klassi ainekava nõudeid või kes vajab õpioskuste ja -harjumuste kujundamiseks toetavat õppekorraldust, või õpilane, kellel on logopeedilised probleemid. Haldusjärelevalve teostaja hinnangul on otstarbekas jätkata õpiabirühmade tegevust ka pärast 4. klassi, et toetada õpilaste õpioskuste ja -harjumuste kujundamist ning aidata ületada ka ainealaseid õpiraskusi. Praeguse tugisüsteemi puhul jääb ainealase õpiabi põhiriskus konsultatsioonidele, millest osavõtt on õpilaste jaoks vabatahtlik, samuti ei pruugi kõigi õpilaste õpioskused ja -harjumused olla 5. klassiks välja kujunenud.
- 4) Kõikidele õpilastele on määratud üks õpiabirühma tund. Vastavalt haridus- ja teadusministri 22.07.2014 määruse nr 67 § 3 lõikele 5 määratakse õpiabirühma tundide maht õpilase individuaalsetest vajadustest lähtuvalt. Tugimeetmete tõhusust hinnates on edaspidi vajalik analüüsida, kas üks õpiabirühma tund toetab piisavalt iga õpilase individuaalseid vajadusi.
- 5) Õpilased võetakse õpiabirühma individuaalse arengu jälgimise kaardi alusel, vanema nõusolekul ja direktori otsusel. Õpiabirühma tunnid toimuvad nii õppepäeva sees kui ka pärast tunde. Õpilastele on õpiabirühma tundideks koostatud individuaalne õppekava. Õpiabirühma tundides kujundatakse eripedagoogiliste võtete abil õpioskusi ja -vilumusi, arendatakse kognitiivseid oskusi, arendatakse suulist ja kirjalikku kõnet. Õpiabirühma õpetaja teeb tihedat koostööd klassijuhatajaga, et toetada õpiabiabiga klassis toimuvat õppeprotsessi. Tundide läbiviimiseks kasutatakse erinevatel veebilehtedel avalikustatud õppevara (Koolielu, HEV koduleht, Miksike), samuti kirjastuste Atlex ja Tea õppematerjale, e-õppevara CD-plaatidel ja muid vahendeid. Õpetajad koostavad ka ise õppeülesandeid, milles arvestavad õpilaste vajaduste ja võimetega.
- 6) Kooli tugisüsteemi kuuluva pikapäevarühma tegevus on kooskõlas PGS-i paragrahvi 38. Pikapäevarühma koosseis on kinnitatud direktori 04.09.2015 käskkirjaga nr 6-4/20. Pikapäevarühmas pakutakse õpilastele järelevalvet ja pedagoogilist juhendamist vaba aja sisustamisel ning koduste õppeülesannete täitmisel, aga ka sotsiaalsete oskuste omandamisel.
- 7) Sõltuvalt õpilase hariduslikust erivajadusest on 15 õpilasele koostatud individuaalne õppekava. Nimetatud õpilaste hulgas on nii õpiabirühma õpilased kui ka need, kelle suhtes rakendatakse maakonna nõustamiskomisjoni otsusega põhikooli riiklikus õppekavas ettenähtud õpitulemuste vähendamist.

- 8) Maakonna nõustamiskomisjoni soovitusel rakendatakse ühele 2. klassi õpilasele lihtsustatud õppekava. Lihtsustatud õppe korraldamine oli haldusjärelevalve teostamise ajal alles algusjärgus. Õppetunni vaatluse ja õpetajaga toimunud vestluse põhjal soovitab haldusjärelevalve teostaja kooli juhtkonnal jälgida, kuidas toimub lihtsustatud õppekava rakendamine, vajadusel toetada klassiõpetajat vastava täienduskoolituse või mentori kaasabil.
- 9) Kord poolaastas korraldab HEV-õpilaste õppe koordineerija koosoleku, millest võtavad osa HEV-õpilastega tegelevad spetsialistid ja kooli juhtkonna esindaja. Koosolekul analüüsitakse õpilaste arengut ja hinnatakse tugimeetme rakendamise tulemuslikkust, mis on kooskõlas PGS-i paragrahvis 48 sätestatuga. Ümarlauda on vajadusel kaasatud politsei, valla sotsiaaltööspsialist, psühholoog, õpilaskodu töötaja.
- 10) Psühholoogi teenust tellib Türi vald Süda-Eesti Sotsiaalkeskuselt. Psühholoog külastab kooli regulaarselt ja juhtumipõhiselt. Psühholoog on akadeemias Nord omandanud bakalaureusekraadi (2008), mille tõttu ei vasta tema haridustase haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määrusega nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ sätestatud nõuetele, milleks on erialane magistriskraad või sellele vastav kvalifikatsioon või koolipsühholoogi kutse. Psühholoog nõustab kooli töötajaid ja lastevanemaid õpilaste arengu toetamise osas (erialaspetsialistide kaasamine, sotsiaalsete probleemide lahendamine, õpilaste kaasamine projektidesse jmt). Psühholoog viib läbi rahulolu- ja enesehinnangu teste, vestleb õpilastega personaalselt, aitab õpilastel omandada sotsiaalseid oskusi ja korrigeerida käitumisharjumusi. Psühholoogi töökohustused koolis hõlmavad õppe jõukohastamist (individuaalne või lihtsustatud õppekava), et parandada õpilaste enesehinnangut. Vestlusest psühholoogiga selgus, et logopeedilise abi puudumine mõjutab olulisel määral õpilaste õpitulemusi. Kuna psühholoog alustas õppeasutuses tööd 2015/2016. õa alguses, ei oma ta veel täpset ülevaadet, kui palju on koolis logopeedi abi vajavaid õppijaid.
- 11) 2014/2015. õppeaastal oli Retla ja Kabala koolis logopeedi teenus korraldatud Süda-Eesti Sotsiaalkeskuse abil, kuid käesoleval õppeaastal sotsiaalkeskus antud teenust spetsialisti puudumise tõttu enam ei paku. Õppeasutusel ei ole õnnestunud logopeedi leida. Üksikute õpilaste arengu toetamiseks on kaasatud Rajaleidja keskuse logopeedi, kuid regulaarset logopeedi/eripedagoogi teenust õppeasutuses ei võimaldata. Vestlustest õpetajatega ilmses, et logopeedi abist tuntakse koolis suurt puudust.
- 12) Koolil on sotsiaalpedagoog, kelle tööülesannete hulka kuuluvad õpilaste koolikohustuse täitmisega seonduvad küsimused, õpi- ja käitumisprobleemid. Sotsiaalpedagoogi teenusega on kaetud kõik õppekohad. Sotsiaalpedagoog jälgib õpilaste õpitulemusi, aitab välja selgitada õpiraskuste põhjused. Sotsiaalpedagoog nõustab õpetajaid õpilaste vajaduste ja võimetega arvestamise osas, samuti analüüsib ta koos õpilastega probleemide põhjusi ja õpitulemuste parandamise võimalusi. Sotsiaalpedagoogil on oluline roll psühholoogi abi vajavate õpilaste väljaselgitamisel ja psühholoogi teenuse koordineerimisel erinevate õppekohtade vahel. Sotsiaalpedagoog teeb tihedat koostööd kooli HEV-õpilaste õppe koordineerijaga, abistades teda õpilaste individuaalse arengu jälgimise kaartide täitmisel ja maakonna nõustamiskomisjoni suunamiseks vajalike materjalide ettevalmistamisel. Sotsiaalpedagoog teeb koostööd ka kooli õpilaskodu personaliga, jälgides õpilaste toimetulekut koolivälisel ajal. Haldusjärelevalve läbiviimisel ilmses, et vaatamata lühikesele antud õppeasutuses töötamise ajale omab sotsiaalpedagoog head ülevaadet õpilaste vajadustest, mis võimaldab tal nõustada lapse arengu toetamise osas nii õpetajaid kui ka lastevanemaid. Sotsiaalpedagoog on oma töö õpilaste arengu toetamisel korrektselt dokumenteerinud. Õpilaste käitumise, puudumiste ja õppevõlgnevuste arutelude kohta on koostatud protokollid, milles kajastub nii probleemi olemus kui ka vastuvõetud otsus. Õpilaste toetamiseks on rakendatud erinevaid meetmeid, nagu käitumise tugikava koostamine, „Murdepunkti“ projektis osalemine, lapsevanema, psühhiaatri, politsei ja valla sotsiaaltööspsialisti kaasamine jmt.

III. Kokkuvõte

Haldusjärelevalve eesmärk oli välja selgitada, kas Retla-Kabala Koolis on igale lapsele ja õpilasele tagatud eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppe- ja kasvukeskkond, mis toetab õppijaid nende individuaalsetest vajadustest lähtuvalt. Haldusjärelevalve käigus kontrolliti õppe- ja kasvatustegevust reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete täitmist ning analüüsiti probleeme õppe- ja kasvatustegevust reguleerivate õigusaktide rakendamisel.

Järelevalve keskendus kolmele teemale: laste ja õpilaste individuaalsete võimete ja vajaduste väljaselgitamine, individuaalsete vajaduste ja võimete arvestamine õppe- ja kasvatustegevuses, koolieelse lasteasutuse ja kooli koostöö tagamiseks laste sujuv üleminek lasteaiast kooli.

1. Laste ja õpilaste individuaalsete võimete ja vajaduste väljaselgitamine

Retla-Kabala Kooli põhimääruses on sätestatud õppeasutuse ülesanded, mille kohaselt tuleb õpilasele ja lapsele tagada õppimine toetavas ning sõbralikus keskkonnas vastavalt tema võimetele, tagada koostöö tugisüsteeme vajava lapse, õpilase, õpetaja ja klassijuhataja vahel, toetada lapse ja õpilase individuaalset arengut.

Lasteaia õpetajad märkavad laste individuaalseid võimeid ja vajadusi igapäevase õppe- ja kasvatustegevuse vaatluse käigus ja informeerivad tulemustest lastevanemaid. Sotsiaalpedagoog ja psühholoog nõustavad õpetajaid laste individuaalsuse väljaselgitamisel. Vajadusel kaasatakse laste arengu analüüsimisse ja hindamisse erialaspetsialiste väljastpoolt õppeasutust.

Laste kõne arengu probleemide väljaselgitamist takistab logopeedi puudumine. Individuaalse arengu jälgimise kaarte laste vajaduste ja võimete väljaselgitamiseks lasteaias ei kasutata, samuti ei ole koostatud individuaalseid arenduskavu.

Koolieelse lasteasutuse seadusest tulenevalt analüüsivad ja hindavad õpetajad laste arengut. Mõlemad õppekohad kasutavad laste arengu hindamiseks arengutabeleid ja arenguvestlusi. Kabala õppekohas on laste areng süsteemselt ja põhjalikult dokumenteeritud: peamised lapse arengut iseloomustavad näidised koondatakse arengumappidesse. Laste arengu toetamiseks peetakse arenguvestlusi.

Põhikoolis on õpilase erivajaduse esmane märkaja klassi- või aineõpetaja. Õpilaste individuaalsete võimete ja vajaduste väljaselgitamisse on tõhusalt kaasatud kooli sotsiaalpedagoog, samuti psühholoog. Hariduslike erivajadustega õpilastele on avatud individuaalse arengu jälgimise kaardid. Õpilaste individuaalsuse väljaselgitamise protsessi koordineerib HEV-õpilaste õppe koordineerija. Otsuse kooli poolt rakendatavate tugiteenuste osas teeb direktor.

Seoses nõustamiskomisjoni suunamisega on üksikute õpilaste erivajaduste väljaselgitamisesse kaasatud Rajaleidja keskuse logopeedi või eripedagoogi.

Tugimeetmete rakendamise tulemuslikkust ja HEV-õpilaste arengut analüüsitakse regulaarselt. Hariduslike erivajaduste väljaselgitamise ja tugimeetmete rakendamise protsess on korrektselt dokumenteeritud.

2. Individuaalsete vajaduste ja võimete arvestamine õppe- ja kasvatustegevuses

Laste arv rühmades on kooskõlas koolieelse lasteasutuse seaduses sätestatud nõuetega ning toetab laste vajadustest ja võimetest lähtuvat õppe- ja kasvatust protsessi.

Lasteaia õppealajuhataja, õpetajate ja õpetajaid abistavate töötajate ametikohtade koosseis on kooskõlas haridus- ja teadusministri 11.09.2015 määruses nr 42 „Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis“ kehtestatud nõuetega. Erivajadusega lapse arengu toetamiseks on tööle võetud tugiisik.

Direktori, õppealajuhataja ja õpetajate kvalifikatsioon vastab haridusministri 26.08.2002 määrusega nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ kehtestatud nõuetele. Enamik lasteaia õpetajatest on aktiivselt osalenud täienduskoostöös; kolm töötajat omandab pedagoogilist kõrgharidust.

Lasteaias on loodud erinevaid mängu-, õpi- ja loovtegevuse ning kehalise aktiivsuse edenemise võimalusi pakkuv kasvukeskkond. Lasteaia varustatus õppe- ja mänguvahenditega on õppekohati erinev. Kabala õppekohas on laste kasvukeskkonda järjepidevalt arendatud ja uuendatud. Oisu õppekohas tuntakse puudust kaasaegsetest õppe- ja meetoodilistest vahenditest.

Õppe- ja kasvatustegevuses järgitakse lasteaia õppekavas sätestatud põhimõtteid, nagu lapse individuaalsuse ja arengupotentsiaali arvestamine, loovuse toetamine, mängu kaudu õppimine, turvatunde ja eduelamuse tagamine. Osa õppe- ja kasvatustegevusi toimub alarühmades arvestamaks rühma vanuselist koosseisu. Laste arengu toetamiseks viiakse läbi individuaalseid tegevusi. Tööülesandeid diferentseeritakse lähtuvalt lapse võimetest. Individuaalseid arenduskavu ei ole lasteaias koostatud.

Lasteaia üritused aitavad luua laste arengule positiivselt mõjuvat ning arendavat keskkonda, tegevustega toetatakse sihipäraselt laste vaimset, sotsiaalset, kehalist ja emotsionaalset arengut.

Lasteaias ei võimaldata logopeedi teenust, mis ei toeta iga lapse arenguks vajaliku eakohase, turvalise, positiivselt mõjuva ning arendava kasvukeskkonna loomist.

Õpilaste arv klassides on kooskõlas põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud nõuetega ning toetab õpilaste vajadustest ja võimetest lähtuvat õppe- ja kasvatustsessi.

Põhikooli töötajate koosseis on kooskõlastatud õppeasutuse pidajaga. Loodud on direktori, õppealajuhataja, õpetajate, sotsiaalpedagoogi, huvijuhi, ringijuhi, infojuhi, pikapäevarühma õpetaja, raamatukoguhoidja ja tervishoiutöötaja ning kooli majandamist tagavate töötajate ametikohad.

Haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määrusega nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ kehtestatud nõuetega on kooskõlas direktori, õppealajuhataja ja õpetajate kvalifikatsioon, ei ole kooskõlas sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi kvalifikatsioon. Õppeasutuse sotsiaalpedagoog omandab erialast kõrgharidust.

Kooli juhtkonna eestvedamisel arendavad õpetajad oma kutseoskusi, et olla kursis haridusuuendustega. Kooli valitud arengusuund kaasaegsete IKT-tehnoloogiatel põhinevate õppematerjalide ja -vahendite kasutusele võtmiseks on kooskõlas põhikooli riikliku õppekavaga ning toetab õppe individualiseerimist.

Kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument on riikliku õppekava alusel koostatud kooli õppekava, milles tuuakse välja kooli eripärast tulenevad valikud. Õppekava üldosas on sätestatud muu hulgas õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus, hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord, mis on aluseks õpilaste arenguks vajaliku eakohase, turvalise, positiivselt mõjuva ning arendava õppe- ja kasvukeskkonna loomisel.

Kooli õppekavas sätestatud põhikooli lõpetamise tingimused ei ole kooskõlas põhikooli riiklikus õppekavas ega põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud põhikooli lõpetamise tingimustega.

Hariduslike erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtub kool kaasava hariduse põhimõtetest, mille kohaselt õpib erivajadusega õpilane kooli tavaklassis. Õpilaste arengu toetamiseks tegutsevad koolis õpiabirühmad ja pikapäevarühmad, toimuvad ainekonsultatsioonid, rakendatakse individuaalset ja lihtsustatud õppekava, samuti käitumise tugikava. Koolis on tagatud regulaarne sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi teenus, logopeedi/eripedagoogi teenust ei võimaldata. Andekamatele õpilastele on väljundiks erinevatel võistlustel, konkurssidel ja aineolümpiaadidel osalemine.

Õpetajad diferentseerivad õpet, muutes õppeülesandeid õpilastele jõukohasemaks ja vähendades nende mahtu, samas on õpilaste vajaduste ja võimete arvestamise osas kasutamata reserve. Õpilasesinduse liikmete hinnangul on õpetajad alati valmis õpilastele õpiabi osutama, kuid probleeme on abi vastuvõtmisega. Õpilaste arengu toetamiseks viiakse läbi arenguveestlusi.

Mitmekesiste õppimisvõimaluste pakkumiseks ning erinevate õppeainete ja läbivate teemade lõimimiseks korraldatakse koolis ainealaseid üritusi, õppekäike, projekte, teemapäevi, mille kaudu kujundatakse õpilaste üldpädevusi. Koolis tegutsevad mitmed huviringid, nagu kergejõustiku-, loodus-, sõnakunsti-, liiklus-, robootika-, puutöö-, kokandus-, meisterdamis- ja liiklusring, kodutütred, mudilas- ja lastekoor, ning õpilaskodu.

3. Koolieelse lasteasutuse ja kooli koostöö

Koolieelne lasteasutus ja põhikool teevad laste kooliks ettevalmistamise nimel koostööd. Laste võimete ja vajaduste varase väljaselgitamise eesmärgil tutvuvad klassiõpetajad lasteaias oma tulevaste õpilastega, samuti külastavad lapsed kooli. Laste sujuvat üleminekut lasteaiast kooli toetavad kooli ja koolieelse lasteasutuse ühised üritused. Teisel poolaastal pakutakse eelkoolis lastele täiendavat kooliks ettevalmistust.

Lasteasutuse õppekava läbinutele antakse välja koolivalmiduskaart. Lasteaia õppekavas ei ole koolivalmiduskaardi vormi kehtestatud, mis ei ole kooskõlas haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määrusega nr 44 „Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord“.

IV. Ettekirjutused õppeasutuse direktorile

1. Viia õppeasutuse kodukord vastavusse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 58 lõikes 4 sätestatud nõuetega.

Tähtaeg: 30.04.2016

2. Viia lasteaia õppekava vastavusse koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava § 2 lg 4 punktis 4 ning haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määruse nr 44 „Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord“ § 6 lõigetes 3 ja 4 sätestatud nõuetega.

Tähtaeg: 30.04.2016

3. Viia lasteaia rühmapäevikute täitmine vastavusse haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määruse nr 44 „Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord“ paragrahvis 5 sätestatud nõuetega.

Tähtaeg: 30.03.2016

4. Viia laste arengu hindamine kooskõlla koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava § 24 lõikes 5 sätestatud nõuetega.

Tähtaeg: 30.04.2016

5. Viia tugispetsialistide teenuste osutamine kooskõlla põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõikes 2, haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 4 lõigetes 2 ja 3 ning haridus- ja teadusministri 11.09.2015 määruse nr 42 „Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis“ § 4 lõigetes 5 ja 6 sätestatud nõuetega.

Tähtaeg: 01.09.2016

6. Viia Retla-Kabala Kooli õppekava kooskõlla põhikooli riikliku õppekava § 23 lõikes 1 sätestatud nõuetega.

Tähtaeg: 30.04.2016

7. Haldusakti andmisel lähtuda haldusmenetluse seaduse § 56 lõikes 2 ja § 57 lõikes 1 sätestatud nõuetest.

Tähtaeg: 30.03.2016

V. Ettepanekud õppeasutuse direktorile

1. Õpiabirühmade töö korraldamisel lähtuda senisest enam õpilaste arengu hindamise tulemustest ja õpiabi individuaalsest vajadusest.
2. Laste võimete ja vajaduste väljaselgitamiseks ning arengu toetamiseks võtta lasteaias kasutusele individuaalse arengu jälgimise kaardid.
3. Laste vajadustele ja võimetele vastava õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimiseks täiendada laste kasvukeskkonda kaasaegsete õppe- ja metoodiliste vahenditega.

VI. Ettepanek õppeasutuse pidajale

1. Toetada Retla-Kabala Kooli laste kasvukeskkonna kujundamisel ning kaasaegsete õppe- ja metoodiliste vahenditega varustamisel.

Anne Viljat
Järva Maavalitsuse
haridus- ja sotsiaalosakonna
peainspektor